Uitgave van de vereniging
Molenvrienden Land van Cuijk

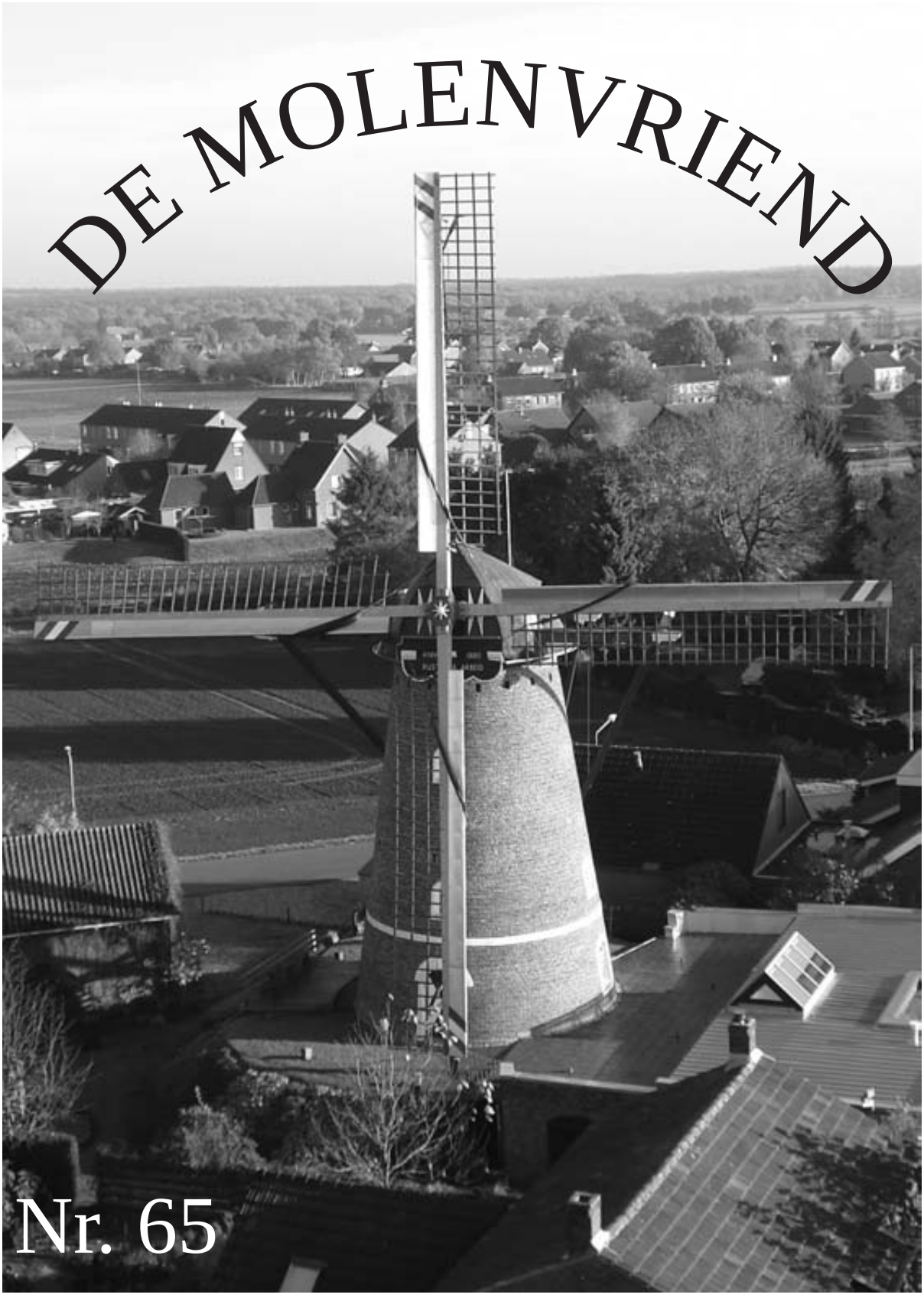

VERENIGING MOLENVRIENDEN LAND VAN CUIJK

Molenvereniging in het Land van Cuijk en Noord-Limburg
www.molenvrienden.nl

BESTUUR

VOORZITTER	Mari Goossens	D. Boutsstraat 25
	Tel. 0485-573815	5831 VN BOXMEER
SECRETARIS	Walter Cornelissen	Park 8
	Tel. 0485-478818	5446 PH WANROIJ
	Fax 0842-110623	E-mail: molenvrienden@home.nl
PENNINGMEESTER	Frits Harteman	Bilderbeekstraat 23
	Tel. 0485-572271	5831 CW BOXMEER
BESTUURSLEDEN	Peter Pouwels	Vijverweg 6
	Tel. 024-3974266	6562 ZL GROESBEEK

LEDENADMINISTRATIE	Tel. 0485-322460	Park 8
	Fax 0842-110623	5446 PH WANROIJ
	GIRONUMMER: 4008385 *onder vermelding adres penningmeester*	

MOLENARCHIEF LAND VAN CUIJK	Hans Heijs	Steenstraat 85A
	Tel. 0485-577330	5831 JC BOXMEER
	Eenieder kan na afspraak het archief raadplegen	

Colofon

Jaargang 25, nummer 1, januari 2009
Lijfblad van de vereniging Molenvrienden Land van Cuijk, opgericht in 1984.
De Molenvriend wordt gratis toegezonden aan de leden van de vereniging. De contributie hiervoor is € 10,--. Aanmelding kan geschieden door het bewuste bedrag te storten op de girorekening van de vereniging. De Molenvriend is een advertentiemedium. Prijs losse nummers € 1,50.
ISSN 1384 8526

REDACTIE	*Harry Daverveld*	*Pierre Gielen*
	Mari Goossens	*Frits Harteman*
	Peter Simons	*Marko Sturm*
	Paul Verheijen	
REDACTIEADRES	*D. Boutsstraat 25*	*5831 VN BOXMEER*
	e-mail: mjfagoossens01@hetnet.nl	
	De Erica 2	*5831 RX BOXMEER*
	e-mail: j.m.sturm@alumnus.utwente.nl	
VERDER WERKTE(N) MEE	*Frans Heessen, Peter Pouwels, Rob Snel*	
ILLUSTRATIES	*Mari Goossens, Ludger Pauls, Peter Pouwels Jan van Riet, Rob Snel, Marianne Sturm*	

VOORPAGINA *Luchtopname van de Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide, gemaakt voor opnames van het TV-programma “Ik wed dat ik het kan”*

In dit nummer

pagina 2	**Colofon**
pagina 3	**In dit nummer**
	Van de redactie
pagina 4	**Mededelingen van het bestuur**
pagina 5	**Levensloop van de drie Plasmolense molens** door: Mari Goossens en Peter Pouwels
pagina 8	**140 jaar Martinus** verslag van het molenfeest in Beugen door: Marko Sturm
pagina 10	**Notulen molenaarsvergadering 2008** door: Walter Cornelissen
pagina 11	**Meten met oude maten** misleidende steenmaten van vóór het metrieke stelsel door: Peter Pouwels
pagina 14	**Restauratieproject "De Joannesmolen" te Heumen** pas geslaagde leerlingen proberen een molen aan het draaien te krijgen door: Rob Snel en Frans Heessen
pagina 15	**Molenpoëzie** met een toelichting van Nico Jurgens
pagina 17	**Hackenberger Mühle** door: Mari Goossens
pagina 20	**De molenbiotoop** de actuele situatie van de biotoop van de Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide door: Mari Goossens en Marko Sturm
pagina 22	**Geslaagd** door: Rob Snel
pagina 23	**Aan de licht** door: Jan van Riet
pagina 24	**Molens in de regio** de stand van zaken omtrent de molens in de regio door: Mari Goossens en Marko Sturm

Van de redactie

Voor de redactie begint het jaar 2009 meteen goed met een nieuwe editie van de Molenvriend. Een gelegenheid om nog even terug te blikken op wat gebeurtenissen in de laatste helft van 2008, waarna we onze blik voorwaarts kunnen richten.

Op de omslag staat deze keer een luchtfoto van de Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide. Deze foto werd gemaakt voor het televisieprogramma "Ik wed dat ik het kan", waarin iemand bij minimaal 10 van de 11 getoonde molenfoto's de naam van de molen en de plaatsnaam moest raden. In dit nummer beschrijven we de actuele situatie van de biotoop van de Rust na Arbeid.

Frans Heessen en Rob Snel gaan proberen om de Joannesmolen te Heumen aan de praat te krijgen en zij hebben hierover een bijdrage geschreven. Als het goed is, horen we hier in de toekomst dus nog meer over. Misschien is het dan ook een mooie gelegenheid om eens nader met deze molen kennis te maken.

de redactie

Mededelingen van het bestuur

Beste Molenvrienden, het nieuwe jaar 2009 is weer begonnen en namens het bestuur wil ik u dan ook het beste wensen en dat het met de molens ook goed gaat.

Een nieuw jaar, nieuw – vernieuwen, ook van toepassing op de molens, maar dan noemen we het repareren of restaureren. Diverse molens in onze regio wachten op grote en kleine vernieuwingen. De kleine reparaties gebeuren meestal wel op korte termijn maar de grote laten vaak lang op zich wachten, het gaat dan vaak over grote sommen geld en de ene eigenaar maakt er meer werk van dan de ander. Maar bij de molenaars is vaak het geduld op en zij willen graag draaien met een in perfecte staat verkerende molen. Zo ook in onze regio zijn enkele molens toe aan groot onderhoud denkend bijvoorbeeld aan Mill, Cuijk en Sint-Hubert en dan is ons gebied een beetje uitgebreid met een stukje Gelderland en daar is de molen van bijvoorbeeld Heumen toe aan een grote beurt. En in de toekomst kijkende, wat gaat er gebeuren met de molenrompen die er nog staan, hoe ziet de toekomst er uit van de molenrompen in Beers en Milsbeek?

Nu in een tijd van financiële crisis is het natuurlijk de vraag of de subsidieregelingen op peil blijven of dat deze op een laag pitje worden gezet en het geld ergens anders aan wordt besteed.
U las dat er een stukje Gelderland bij was gekomen, en dit bracht het bestuur aan het denken om eens over de naam van de vereniging te gaan discussiëren. Door het aansluiten van Noord-Limburg bij de vereniging hadden we de naam al uitgebreid, maar nu met het stukje Gelderland erbij is er de vraag gekomen om de naam eens helemaal te herzien. Voorzitter Mari Goossens is hier op gedoken en heeft een voorstel gepresenteerd op de jaarlijkse Molenaarsvergadering in november. Dit voorstel zal binnenkort aan al onze leden verstuurd worden en in de jaarlijkse algemene ledenvergadering hopen we dat er een akkoord hierover bereikt wordt en dat we met een nieuwe naam en logo verder gaan.

Iedereen nog een goed molenjaar gewenst,

Walter Cornelissen, secretaris

Bij overname van artikelen en/of foto's, auteur en eventuele bron(nen) vermelden. Tevens hiervan melding maken bij de uitgeefster of redactie van dit blad.

De redactie stelt zich niet aansprakelijk voor eventueel gemaakte fouten of anderszins ontstane ongemakken.

Levensloop van de drie Plasmolense molens

Tijdens onze reguliere maaldag op zondag 24 maart jl. kreeg ik van Willem Eickmans, watermolenaar in opleiding bij Joop Hoex op de Rosmolen, onderstaande transcriptie met een situatieschets over de molens op de Plasmolen in mijn bezit. Het toeval wil dat onze molenaar Karel Siebers familie is van molenaar Karel van Uum.

De verdwenen Onderste Plasmolen

De Onderste Plasmolen is van het trio de oudste. In 1343 is onder de parochie Groesbeek al een *molendarium maris*, letterlijk vertaald plasmolen bekend.
In 1708 maalde hier Mester Jan den Mulder van de Plasmeulen graan op deze molen. In 1800 waren de watermolen en de rosmolen verpacht aan Gerard van Uum. Tussen 1830-1846 stopte de bovenste molen met de fabricage van papier. In die tijd werden zowel de onderste als de bovenste watermolen verpacht aan de familie van Uum. Blijkbaar was in het pachtcontract een bepaling opgenomen, dat de pachters veranderingen aan de molens mochten aanbrengen indien de kosten daarvan voor eigen rekening werden genomen. In 1846 vroeg de weduwe van Gerard van Uum te Mook toestemming aan het provinciaal bestuur om de watergraan- en rosmolen te verplaatsen naar een op 230 ellen (lees: meters) hoger gelegen papiermolen, de bovenste plasmolen. Waarschijnlijk is dit verzoek niet ingewilligd omdat in 1847-1850 haar zwager J. van Uum een verzoek bij het provinciaal bestuur had lopen om de papiermolen te mogen verbouwen tot olie- en pelmolen.
In 1856 verzocht haar zoon Karel van Uum om een nieuwe graanmolen in de bestaande pelmolen (Bovenste Plasmolen) te plaatsen. Hij gebruikte hier de maalstenen en onderdelen van de rosmolen voor, die toen gesloopt werd. De molenaar kon de inwoners niet behoorlijk gerieven omdat de fonteinen in de bergen

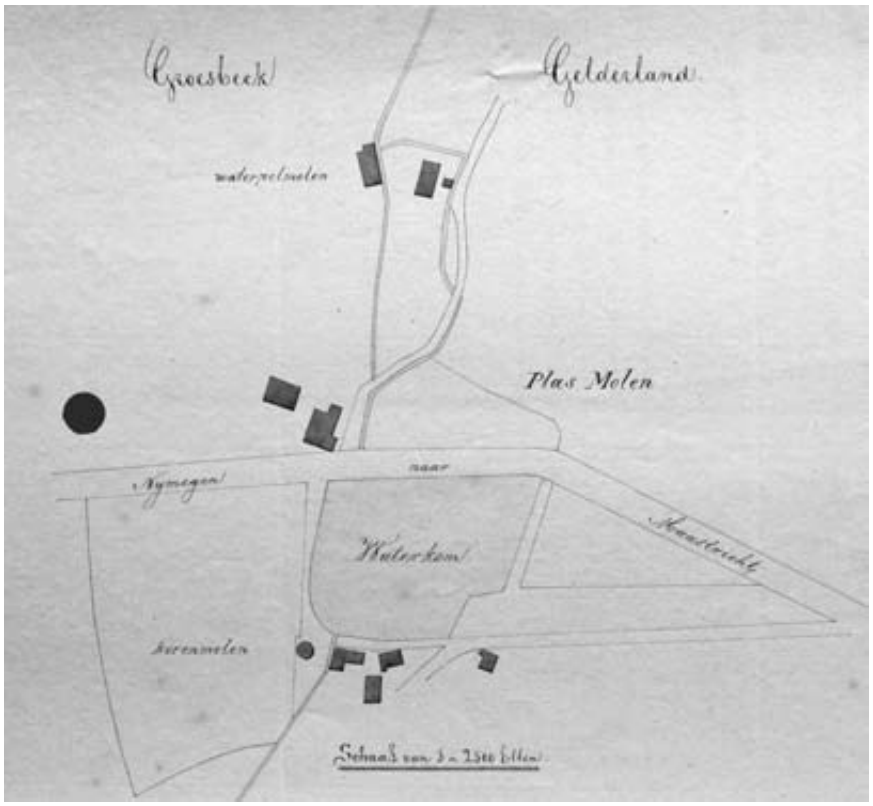

Situatieschets, 1856

Middenbovenin staat de Bovenste Plasmolen die omgebouwd wordt van papier- via pelmolen tot graanmolen Linksmidden, groot rondje, is ongeveer de plaats waar later de windkorenmolen werd gebouwd. Deze werd door oorlogsgeweld stukgeschoten en daarna gesloopt Onderin bij korenmolen staat de rosmolen (rondje). Daarnaast aan de beek/ waterkom de Onderste Plasmolen die in 1908 voor uitbreiding van het hotel werd gesloopt.

De vroegere windmolen en het hotel van Plasmolen

niet meer die hoeveelheid water leverden zoals in vroeger tijden. Met hetzelfde water wilde hij op deze wijze twee korenmolens laten werken, zo lichtte Karel zijn verzoekschrift toe. Volgens het proces-verbaal van de peilvaststelling, opgesteld door de provinciale waterstaat in 1857, waren beide watermolens toen ingericht als korenmolen. Ze werden door Karel van Uum bemalen. Dit was waarschijnlijk ook niet voldoende om aan de klandizie te voldoen want in 1862 wordt verzocht om een windmolen te bouwen.
De watermolen werd vanaf 1868 bemalen door de molenaar A. Thielen. In 1877 pacht G. Schippers het logement "De Plasmolen" met toebehoren. Mathias van der Grinten is in 1885 eigenaar van de korenmolen van de Plasmolen en P. Rutjes is er molenaar.
In 1908 is de Onderste Plasmolen door uitbreiding en verbouwing van het hotel verdwenen.

De door oorlogsgeweld verdwenen windkorenmolen

In 1862 krijgt Karel van Uum van de gemeente Mook en Middelaar voor dertig jaar het recht van opstal voor een windkorenmolen op de heuvelrand langs de Rijksweg in de Plasmolen. Hiervoor is een oppervlakte van 56 roeden heide en zandgrond afgemeten. Het perceel, kadastraal bekend onder Sectie B, No 721, krijgt hij tegen een jaarlijkse pachtprijs van twee gulden. Een voorwaarde is, dat Karel van Uum binnen drie maanden na de dagtekening van de pachtovereenkomst de molen moet hebben gebouwd.
Als Karel van Uum in 1880 komt te overlijden wordt de molen verkocht aan Theodor Linders, landbouwer in Ottersum. In hetzelfde jaar koopt de schoonzoon van Karel van Uum de molen terug. Hij Wilhelmus Verouden is getrouwd met Theodora van Uum. In 1905 komt Wilhelm te overlijden met achterlating van drie minderjarige kinderen.
In 1907 wordt de molen verkocht aan Willem Geerlings, timmerman uit Arnhem. Geerling verkoopt in 1911 de molen aan Peter Hubert Gommans, molenaar in Sevenum. De molen wordt dan bemalen door Alfons Verouden, een zoon van Wilhelm Verouden. Alphonsus trouwt op 08-09-1916 te Mook met Allegonda Maria Siebers, dochter van Johannes Siebers Hier komt Karel Siebers in beeld, Allegonda is een oudtante van Karel. Hij is de achterkleinzoon van Johannes Siebers. In 1919 verkoopt Gommans de molen aan Sibendyna Marva van den Berg uit Nijmegen. Alfons ziet het niet meer zitten en vertrekt naar de Bovenste Plasmolen. Sindsdien staat de molen stil en hij wordt in 1920 ontmanteld.
Er komt en kunstenaar in wonen en later een arts uit Friesland. In het najaar van 1944 wordt de romp door geschut zwaar beschadigd en geamoveerd.

De resterende Bovenste Plasmolen

Rond 1700 komt vanuit de Veluwe ook hier de papierfabricage op gang. In 1725 werkt er op de bovenste plasmolen een onbekende Veluwse papiermaker. Rond 1750 komen namen voor van de familie Labots, een bekende papierfabrikant uit de Veluwe. Rond 1800 worden als mulder/papiermakers genoemd de familie Brons.
Het werk was zwaar en ze hadden dan ook enkele knechten in dienst die meestal uit de omgeving kwamen. Een van de laatste knechten (1830) was Jan Arts bijgenaamd Jan Papier.
Na ongeveer 150 jaar komt er een einde aan de papierfabricage aan de Plasmolen. Mede door de opkomst van de stoommachine en de overstap naar houtslijp voor papierfabricage in het buitenland, en het feit dat de papierfabricage in Nederland nog steeds bestond uit het arbeidsintensieve vervaardigen van papier uit lompen, was de productie hier niet meer rendabel.
In 1846 was de molen in pacht bij familie Van Uum. In 1848 dient Jan van Uum (*1782), een broer van

Gerard van Uum, een rekwest in om de papiermolen om te bouwen tot olie- en pelmolen. Waarschijnlijk doordat rond 1830 de pelmolen op de Biesselt verdwijnt, en er al een korenmolen op de Plasmolen was, heeft men besloten om de papiermolen om te bouwen tot pelmolen. Een lang leven heeft de pelmolen niet gehad, dit kan ook bijna niet anders omdat voor het pellen enorm veel energie (water) nodig is en er eigenlijk toen al onvoldoende water beschikbaar was. In 1856 wordt door Karel van Uum een verzoek ingediend om de pelmolen te mogen ombouwen tot korenmolen [1]. Hiermee staan er dan twee waterkorenmolens op de Plasmolen met naast de Onderste Plasmolen ook nog een rosmolen (rond gebouw naast de onderste watermolen). Deze rosmolen is uit noodzaak gebouwd omdat in de winter, tijdens hoog water in de Maas, de onderste molen niet kon draaien. Met het goedkeuren van het verzoekschrift wordt de rosmolen afgebroken en het maalgedeelte hiervan gebruikt voor het inrichten van de korenmolen op de Bovenste Plasmolen (zie hierboven).
Alphons Verouden is de laatste molenaar van de bovenste molen en komt op 18 oktober 1944 om het leven nadat hij dodelijk getroffen is door een granaatscherf.

foto: v.l.n.r. Karel Siebers, Peter Pouwels en machinist Theo van den Berg

Na 60 jaar stilstand is de Bovenste Plasmolen in 2000 weer in bedrijf genomen waarbij de bezetting bestaat uit vrijwillige molenaars Karel Siebers, Peter Pouwels en machinist Theo van den Berg.
Bovenstaand artikel kwam tot stand uit gegevens verstrekt door Peter Pouwels.

Bewerking: Mari Goossens

Noten:
[1] In 1856 wordt de belasting op het gemaal afgeschaft, onder invloed hiervan vindt een toename plaats van oprichting van nieuwe korenmolens. Als gevolg hiervan worden er in de regio verschillende nieuwe windmolens gebouwd, o.a. de Zuidmolen in Groesbeek (1857), de molen van Uum in Plasmolen (1862), de Oude stenen molen te Heijen (1862), de Martinus in Beugen (1866).
Bovenstaande maatregel is tevens van invloed op de Bovenste Plasmolen, die in 1856 weer omgebouwd wordt naar graanmolen.

140 jaar Martinus

Geslaagd feest met twee onderscheidingen

Op 14 september werd het 140-jarig bestaan van de Martinusmolen te Beugen gevierd. In het jaar 1868 werd de bouw van de molen voltooid. Opdrachtgever en eerste molenaar was Bartholemeus Heijs. Deze kwam uit het Duitse plaatsje Kessel, net over de grens. Na zijn dienst in het Pruisische leger verhuisde hij naar Nederland om in Beugen een molen te bouwen, de huidige Martinusmolen.

De viering van het jubileum begon met een mis uit dankbaarheid in de parochiekerk van Beugen. Deze mis werd bijgewoond door de waarnemend burgemeester van Goch (de gemeente waaronder Kessel nu valt) en de burgemeester van Boxmeer. Ook de gildes van Kessel en Beugen waren aanwezig en zorgden voor een mis met gilde-eer. Aan de hand van de parabel over de zaaier uit het evangelie volgens Marcus, vertelde de pastor over het belang van granen voor het dagelijks eten en de rol die de molen hier vroeger in speelde. Na de mis trok iedereen naar de molen, met de gildes voorop. Voor de gelegenheid lag de molen niet aan de Molenstraat, maar aan de Emelesteeg. Het feestcomité, geleid door Jacqueline van Bergen (Stichting molens van de gemeente Boxmeer) en Pierre Centen (buurtvereniging De Molen), had er voor gezorgd dat de straat voor deze dag omgedoopt was volgens de vroegere naam uit 1868.

De dag werd voortgezet met toespraken van de organisatie en de burgemeesters. Bij de toespraak van de burgemeester van Boxmeer kwam de eerste grote verrassing van de dag aan het licht. Burgemeester Karel van Soest onderscheidde de twee langst actieve molenaars Frits Harteman en Hans Heijs voor het feit dat zij al meer dan 20 jaar op de Martinusmolen actief zijn. Zij ontvingen hiervoor de gouden speld van verdienste, een nieuwe onderscheiding van de gemeente. Verder sprak de burgemeester zijn waardering er voor uit dat ook twee jongere molenaars, te weten Marko Sturm en Robert Hoffman, op de molen actief zijn.

Nu was het tijd voor de tweede verrassing van de dag. Voor de molen stond een sokkel, bedekt met een wit doek. Jacqueline legde uit dat hieronder een kunstwerk stond, bestemd voor de Beugense gemeenschap. Zij vroeg Frits en Hans om het te onthullen.

Frits Harteman (li) en Hans Heijs (re) werden onderscheiden met de gouden speld van verdienste

Het kunstwerk bleek een bronzen afgietsel van een gipsen sculptuur van Hans Heijs. Het beeld is opgebouwd uit delen van de wielen die in de korenmolen voorkomen.
Na de toespraken gaven de gildes van Beugen en Kessel een demonstatie vendelzwaaien op het grasveld voor de molen.

Na het officiële gedeelte waren er volop activiteiten voor jong en oud. Op de eerste plaats was de molen geopend voor bezoek. Er werd bloem gebuild en het malen kon gedemonstreerd worden met een “hand”molen aangedreven via de luitafel. De organisatie had hiernaast gezorgd voor diverse activiteiten, waarbij zeker de jeugd niet vergeten was. Kinderen konden zich laten fotograferen als Bartholemeus Heijs te paard, door achter een beschilderde plaat met uitsparing voor het gezicht te gaan staan. Een grote

De molenberg was versierd met vele molentjes gemaakt van lege melkpakken

attractie was een antieke zweefmolen. Deze werd opgebouwd door mensen die bij wijze van hobby oude kermisattracties kochten en in stand hielden. Robert Hoffman stelde vast dat deze mensen net zo gek van hun kermisattracties waren als wij van molens!
De attracties voor oudere mensen bestonden onder andere uit demonstraties van oude ambachten, zoals klompen maken en manden maken. Ook de inwendige mens werd natuurlijk niet vergeten. Er was een grote feesttent met eten en drinken. Verder verkocht een bakker speciaal voor deze gelegenheid gebakken brood.
De molenaars, en natuurlijk Frits Harteman en Hans Heijs in het bijzonder, kijken terug op een bijzonder geslaagde dag. Langs deze weg wil ik de organisatie bedanken. Hopelijk kan de molen nog lang in bedrijf blijven, zodat het in de toekomst wellicht weer tijd voor een feestje is!

Tekst: Marko Sturm
Foto's: Marianne Sturm

Het in brons gegoten kunstwerk van Hans Heijs is opgebouwd uit delen van de wielen in de korenmolen.

Notulen molenaarsvergadering 2008

Wanroij, dinsdag 12 december 2007
Café De Batavier

Aanwezig: Harrie Kaanen, Hans Heijs, John Houben, Harry Daverveld, Peter Simons, Mari Goossens, Walter Cornelissen, Frits Harteman, Peter Pouwels, Jan Coopmans, Ludger Pauls, Jan v. Haren, Rob Snel, Frans Heessen, Perry Hendriks, Stefan Willems, Paul Verheijen, Theo v. Bergen, Jan Selten, Jos Verberk, Don Werts, Pierre Gielen, Ben Verheijen, Piet Geenen, Gerd Hage, Jan van Riet, Cor van Iersel
Afmelding: Marko Sturm, Harry Kaak, Frank Heeren

Opening: De voorzitter heet iedereen van harte welkom en speciaal de molenaars die we al lang niet meer op een overleg gezien hebben. Voorzitter Mari wil meteen van start gaan met de agenda want er valt het een en het ander te bespreken. Er moet wat met de stoelen geschoven worden want de opkomst is boven verwachting groot.

1. Bespreken voorstel om de verenigingsnaam te wijzigen

Middels een PowerPoint-presentatie brengt voorzitter Mari Goossens het voorstel aan de man.
In de presentatie wordt de geschiedenis van de huidige naam en het ontstaan van de nieuwe naam uitgelegd. De uitleg eindigt met het naams-, logo- en kleuren-voorstel. In de bijlage de presentatie op PDF-formaat. Het voorstel maakte nogal wat los onder de aanwezigen, ze moesten er nogal aan wennen. Na een uitgebreide discussie konden velen zich wel vinden in het voorstel. Discussiepunt is de naam Molenvrienden of Molenvereniging, moet er in het logo het gedeelte van Gelderland ingekleurd worden, en natuurlijk hebben we ook een connectie met Duitsland. Velen zien graag een herkenning van de molen in het logo terugkeren.
Besloten wordt om het voorstel naar de leden te sturen en de reacties die zij inbrengen in een volgend voorstel te verwerken en dat te presenteren op de jaarvergadering begin 2009. Op deze officiële ledenvergadering kan er ook een besluit hierover genomen worden.

2. Presentatie en uitleg van de website molenvrienden.nl door Pierre Gielen

Nadat Pierre zich heeft voorgesteld en heeft uitgelegd dat hij in de communicatie- en website-business zit laat hij de website op een groot scherm de revue passeren. De foto's laten een 360 graden beeld bij de diverse molens zien. De gegevens van de molens zijn doorgelinkt naar de Molendatabase, dus de actualiteit hangt af aan de gegevens die hiernaar toegestuurd worden.
Op de website is ook een gedeelte gereserveerd voor de leden die hier middels een wachtwoord toegang op hebben. Dit moet nog verder uitgewerkt worden als hier behoefte naar is. De mogelijkheid is er ook om de Molenvrienden hierop te publiceren. De aanwezigen zijn het er over eens om niet de nieuwste exemplaren te publiceren. Ook komt de wet op de privacy ter sprake, nu er persoonsgegevens als namen, adressen, telefoonnummers en e-mailadressen gepubliceerd worden moeten de eigenaren hiervan toestemming voor publicatie geven. Afgesproken wordt om alle molenaars een formulier toe te sturen waarin ze toestemming kunnen geven tot het publiceren van bepaalde persoonsgegevens op het web.
De voorzitter bedankt Pierre voor zijn inzet en wenst hem veel succes.

3. Excursie/gezamenlijke maaltijd

Ludger Pauls heeft een idee voor een tocht in het voorjaar (een zaterdag in mei?) naar Münsterland /Zuidloon op de Nederlands-Duitse grens voor het bezoeken van enkele wind- en watermolens in die omgeving. De gezamenlijke maaltijd kan hier eventueel aan gekoppeld worden. Het idee wordt verder in samenwerking met het bestuur uitgewerkt en zal te zijner tijd naar de leden gestuurd worden.

4. Cursus touwsplitsen en knopen

Een collega van Walter heeft voor de watersport al enkele keren een cursus touwsplitsen / knopen gegeven, en nu wil hij dit ook aan belangstellende molenaars geven. De cursus bestaat uit 3 avonden van 2 uur waarbij met een touw aan een plankje diverse technieken en handigheden aangeleerd worden. Aan de orde komen diverse steken om iets vast te zetten,

splitsen en takelingen, ook sierknopen komen aan de orde.
De volgende personen geven zich hiervoor op: Peter Simons, Jan Selten, Ludger Pauls, Paul Verheijen, Jan van Riet, Frans Heessen, Mari Goossens, Harry Daverveld, Stefan Willems, Peter Pouwels, Jan van Haren en Walter Cornelissen. De cursus wordt gegeven op de molen in Cuijk op een woensdag. Als de data vastliggen zal er uitnodiging uitgaan.

5. Interesse om weer een molendag te organiseren

De molenaars zijn eensgezind om de molendag eens een jaartje over te slaan.

6. Zijn er molens die dit jaar iets te vieren hebben?

In Oploo is er eind augustus de jaarlijkse Tôntjesdag, dit is een oogstfeest waar de molens van Oploo ook in betrokken zijn.
Ook is er dezelfde tijd eenzelfde soort feest in Ven-Zelderheide. Hier horen we wellicht later meer van.

7. Medewerking molenklucht met de molens als decor

In 2010 is er een reizend toneelgezelschap die een klucht van een half uur wil opvoeren bij de molens. Dit kunnen alle molens in de regio zijn. Als er molenaars zijn die hier belangstelling voor hebben, kunnen zij zich hiervoor bij Jan van Riet aanmelden of daar meer informatie vragen. Dit is misschien iets om een artikel aan te wijden in de Molenvriend.

8. Wat verder ter tafel komt

Hans Heijs vraagt de aanwezigen of zij nog mappen van het archief in hun bezit hebben, hij mist er nog enkele. Graag inleveren bij Hans of het bestuur. Harry Daverveld heeft de map van Sint-Hubert nog in bezit.

Jan Selten vertelt dat tijdens het stormachtige weer op vrijdag 22 november de complete voorzoom van het bovenste end eraf gewaaid is. De planken lagen overal in de buurt en zelfs op de weg. De brandweer heeft de loszittende delen die er niet af waren alsnog verwijderd.
Het losraken van de voorzoom was geen probleem van rotte kluften maar van gladde RVS spijkers.

John Houben vertelt dat hij een presentatie voor de RABO sponsorcommissie heeft gehouden (2 minuten), waarin hij het vrijwilligerswerk van de molenaars uit de doeken heeft gedaan.
De commissie beloonde dit met een bedrag van € 1800,- te besteden aan demo's voor kinderen en volwassenen.

Theo van Bergen: de Oeffeltse molen is gevuld met leerlingen die binnenkort afzwaaien. Nadien kunnen de nieuwe regionale leerlingen weer bij Theo volop aan de slag.

Na de pauze hebben we een film bekeken uit begin 1900, opgenomen bij de Plasmolens en een film over de herbouw van Houtzaagmolen het Jonge Schaap.

Walter Cornelissen
Secretaris

Meten met oude maten

Zoals de meeste molenaars wel weten worden de maten van molenstenen aangeduid met 13'er, 14'er, 15'er, 16'er en 17'er. Hiermee worden molenstenen bedoeld met een diameter van respectievelijk 110 cm, 120 cm, 130 cm, 140 cm en 150 cm. Een molensteen die kleiner is dan 100 cm wordt een "wolf" genoemd. De laatste benaming is een verbastering van het Duitse zwölf, wat staat voor een 12'er. Wat de oorspronkelijke eenheid van deze steenmaat is, is echter in nevelen gehuld.
Het verhaal dat hiermee de omtrek in Amsterdamse voeten (28,3 cm) wordt bedoeld, kunnen we naar het rijk der fabeltjes sturen. Dit gezien het feit dat als we de omtrek delen op de steenmaat, we telkens een andere voetmaat krijgen.

Hoe zit het nu dan wel? Om dit te weten moeten we terug in de tijd, naar de bron.
Het gebied waar de meeste molenstenen vandaan kwamen, de Duitse Eifel, met Keulen als centraal handelscentrum. Dat terug in de tijd wil ook zeggen dat men toen werkte met de maten die een afgeleide

waren van bepaalde lichaamsdelen zoals duim en voet. Aangezien er toen geen standaard was, waren deze maten echter per stad en streek anders gedefinieerd.
Ik zal een en ander uit proberen te leggen naar voorbeeld van de 17'er steenmaat waarbij ik voor de duidelijkheid spreek over een 'oude steenmaat' en de huidige 'nieuwe steenmaat'.

Eerst even nog véél verder terug in de geschiedenis van onze maten, het waren nl. de Romeinen die toen al een maatstelsel hadden ingevoerd. De lengtematen die in de zeventiende eeuw in West-Europa gebruikt werden, waren alle afgeleid van de zogenaamde standaard van dit oude maatstelsel. Voor lengten en afstanden kent het Romeinse systeem de volgende basiseenheden: digitus, unice, palmus, pes, passus en mille passuum of milliarium. De onderlinge samenhang blijkt uit tabel 1.

Een Romeinse voet is 29,6 cm, hiervan zijn de andere maten afgeleid:

Digitus (vinger)	=	1,85 cm
Unice (duim)	=	2,46 cm
Palmus (palm)	=	7,40 cm
Pes (voet)	=	29,60 cm
Passus (pas)	=	148,00 cm
		(twee stappen)
Milliarium (mijl)	=	148 000,00 cm
		(1480 m = 1,48 km)

In tabel 2 staan de steenmaten volgens Bergmeister Schulze uit 1828 uit het boek "Die Mühlsteinbrüche zwischen Mayen und dem Laacher See"
Schulze geeft hier de diameter van de 17'er steen op in een maat van 5 Rijnse voet (31,44 cm) en 3 Rijnse duim (2,62 cm): $5 \times 31{,}44 + 3 \times 2{,}62 = 165$ cm.

Als we de diameter van een 17'er steen van 165 delen door 17 vinden we een maat van 9,7 cm. Dit blijkt de Keulse palmmaat te zijn welke uit 4 duim bestaat!!

Als we naar de Romeinse maatstaaf kijken is een palm echter 3 duim ($3 \times 2{,}4 = 7{,}2$ cm). Waarschijnlijk is de oude maat van digitus naar verloop van tijd in onbruik geraakt en heeft men deze vervangen voor de meer gangbare duim. Hierdoor werd de hieruit afgeleide Keulse palm, 4 duim breed $4 \times 2{,}4$ cm = 9,6 cm. Aangezien Keulen een oude Romeinse stad is, ligt het voor de hand dat de Keulse maat een afgeleide is van de oude Romeinse maat.
Pas sinds Napoleon is er een eenheidssysteem, aanvankelijk gebaseerd op de standaardmeter en het standaardkilogram, bewaard in het *Bureau International des Poids et Mesures* te Sèvres. Het mag dus wel opmerkelijk heten, dat al in de oudheid een vergelijkbare uniforme standaard bestond, geldig voor het gehele Romeinse Rijk.
In 1820 worden de nieuwe maten definitief doorgevoerd, aanvankelijk worden de oude benamingen als el, palm, duim, en streep nog gehandhaafd. Een el is dan 100 cm, de palm 10 cm, de duim 1 cm en de streep 1 mm.
Deze benamingen wekten nogal wat verwarring vandaar dan men hierna is overgegaan op de nieuwe benaming.

In het boek Molenbouw van Anton Sipman (blz. 49) vinden we onderstaande nieuwe maten voor een 17'er molensteen:

Diameter (oud)	Diameter (nieuw)	Diameter in cm
5 voet 3 duim	1 el 5 palm	150

Opmerkelijk aan deze maat is dat deze bestaat uit hetzelfde aantal 5 voeten en 3 duimen als Bergmeister Schulze hanteert. Echter gezien de eindmaat van 150 cm, onze huidige steen maat, is hier van een veel kleinere voet en duim gebruik gemaakt!
Heeft men hier misschien de Amsterdamse voet (28,30 cm) gebruikt en worden we hierdoor op het verkeerde been gezet? We komen in de buurt, maar waarschijnlijk heeft men hier een meer voor de hand liggende maat gebruikt.

Tabel 1: Overzicht van de oude Romeinse maten

Naam	Milliarium	Passus	Pedes	Palmi	Unice	Digiti
Digitus (vinger)						1
Unice (duim)					1	4/3
Palmus (palm)				1	3	4
Pes (voet)			1	4	12	16
Passus (pas)		1	5	20	60	80
Milliarium (mijl)	1	1000	5000	20 000	60 000	80 000

Tabel 2: Steenmaten volgens Bergmeister Schulze uit 1828 uit het boek "Die Mühlsteinbrüche zwischen Mayen und dem Laacher See"

Maat	Diameter	Diameter in cm	Hoogte	Hoogte in cm
17'er	5 voet 3 duim	165 cm	17 duim	44 cm
16'er	4 voet 10 duim	153 cm	16 duim	42 cm
15'er	4 voet 6 duim	142 cm	15 duim	39 cm
14'er	4 voet 2 duim	131 cm	14 duim	36 cm
13'er	3 voet 10 duim	121 cm	13 duim	34 cm
12'er	3 voet 6 duim	110 cm	12 duim	31 cm

De oplossing ligt veel dichterbij als we denken. Net zoals bij een molensteen, of je deze nu linksom of rechtsom draait, uiteindelijk kom je weer op hetzelfde uit!
Blijkbaar heeft men hier de oude Keulse voet (28,8 cm) en duim (2,4 cm) als maat gehanteerd i.p.v. de Rijnse voet (31,44 cm) en duim (2,62 cm). Hierdoor is de nieuwe 17'er steenmaat 5 × 28,8 + 3 × 2,4 = 151,2 cm. Afgerond naar de nieuwe eenheid is dit 150 cm.
Van de oude Keulse maat zijn we bij de Rijnse maat terechtgekomen en nu komen we via een omweg weer terug bij dezefde oude Keulse maat, waarbij het aantal voeten en duimen afstamt van de Rijnse maat volgens de lijst van Bergmeister Schulze.

Achteraf gezien waren de oude maten zeer logisch wat betreft gebruik, omdat alles te herleiden is naar één maat de duim.
Een 17'er had een diameter van 17 palm en een dikte van 17 duim. De steenkuip hiervan was precies een steenmaat (4 duim) groter en was 18 palm.

Meten is weten
Ook nu nog komen we "vreemde" maten tegen die ons verwijzen naar de oude steenmaten uit een grijs verleden. Zo ligt er bij molen de Reus in Gennep zelfs een kunststeen met een diameter van 142 cm, dit is een 15'er volgens de oude steenmaat.
Ook op de torenmolen van Zeddam vond ik onlangs nog enkele vreemde maten, die nu wel te verklaren zijn. In één van de zolderbalken van de luizolder zit nog de uitsparing van de oude meelpijp, van het steenkoppel dat vóór 1840 op de kapzolder lag. De gemeten maat vanaf de meelpijp tot het hart van de molen is hier 77 cm. Dit wil zeggen dat de oorspronkelijke steenmaat hier 2 × 77 = 154 cm was. Dit is een 16'er volgens de oude steenmaat.
De Zeddamse molen heeft nu twee koppels met 17'er stenen (150 cm). Als we de meelring van beide kuipen opmeten, vinden we bij het zuidelijk gelegen koppel de standaardmaat van 5 cm (2 duim) en bij het noordelijk gelegen koppel een afwijkende maat van 7 cm. De binnendiameter van deze kuip is dus 150 + 2 × 7 = 164 cm! Dit is weer een oude steenmaat.
In deze kuip heeft oorspronkelijk een 16'er steen volgens de oude maat (153 cm) gelegen. Tel bij deze steenmaat tweemaal de twee duim voor de meelring op (4 duim = 1 palm) en je hebt de oude kuipmaat weer terug. Waarschijnlijk is de kuip van het noordelijke koppel nog de oorspronkelijke kuip, die vóór 1840 op de kapzolder heeft gestaan.

Meten = weten, pak je duimstok (oude maatstok) en sla aan het meten, grote kans dat nog je sporen in je molen aantreft van afwijkende maten, die betrekking hebben op oeroude steenmaten.

Bron: Molenbouw van Anton Sipman, artikel van J.S. Bakker uit Molenwereld 1999 nr 1.

Peter Pouwels

Restauratieproject de “Joannesmolen” te Heumen

Reeds in 2004 heeft de gemeente Heumen het plan opgevat de Joannesmolen te restaureren. In de eerste week van maart was het dan eindelijk zover. Het mooie weer in deze week en een strakke planning waren het sein voor de molenmakersfamilie Coppes uit Bergharen om met de restauratie te beginnen. De “Joannesmolen”is een stenen bovenkruier en heeft op één roede een zelfzwichtingssysteem, een zeldzaamheid in deze regio. De jaloezieën hiervan waren oorspronkelijk van hout en verkeren in ernstig vervallen staat. Ook de korte en de lange spruit met hun schoren en de staartbalk dienen vervangen te worden. William en Peter Coppes waren samen met Marco druk in de weer de jaloezieën te vervangen door aluminium exemplaren. In combinatie met kunststof lagers zijn deze heel wat onderhoudsvriendelijker. Binnen was al het resultaat te zien van diverse schildersklussen: de wind- en stormborden stonden alweer prachtig in de lakverf te glimmen.

Deze molen heeft op de steenzolder twee koppels maalstenen en op de begane grond nog een koppel dat elektrisch werd aangedreven. Vanuit twee grote silo’s buiten werd het graan via een grote zuiginstallatie de drie karen in gevoerd. Deze installatie was al ontmanteld en zal nog worden afgevoerd. Het gevolg hiervan is wel, dat nu in alle vloeren ronde gaten zijn ontstaan; hier liepen de pijpen doorheen. De veiligheidsmaatregelen uit de ARBO-wet zijn in deze molen nog niet echt doorgevoerd en dit zal nog wel veel aanpassingen vergen.
In de kapzolder waren de molenmakers er achter gekomen dat de molenas was verzakt en de steen van het halslager was gebroken. Een geluk bij een ongeluk was dat een eerder gebruikt bronzen lager nog aanwezig was en de gebroken steen direct kon vervangen. Waarom zou dit bronzen lager eigenlijk zijn vervangen? De werkzaamheden van het optempelen, het plaatsen van het lager en het weer in positie brengen van de as hadden reeds plaats gevonden. Je staat verbaasd dat dit zware werk gedaan kan worden met een kleine potkrik. Het houtwerk (vulstukken) om de as en spiegelstuk van het grote bovenwiel hadden last van aantasting door boktor en deze zullen bij het eerstvolgende plan worden vervangen. Het schoonmaken van de molen zal ook nog een hele klus worden. Overal liggen nog oude restanten van het maalgoed dat bij het demonteren uit de pijpen is gevallen. De afgelopen jaren hebben vogels, waaronder uilen, goed huisgehouden. Honderden braakballen, veren en bergen vogelpoep moeten eerst worden verwijderd. Voordat de molen uiteindelijk kan draaien, zal eerst een aantal bomen moeten worden gesnoeid, het gevlucht draait nu door de takken heen. Om de molen voor het publiek toegankelijk te maken moet eerst een goede omheining rond de molen worden gerealiseerd. De molen is een grondzeiler en staat nu vrijwel helemaal onbeschermd; iedereen kan zomaar binnen de ruimte van het gevlucht komen.

Het begin is er in ieder geval en het kan ons niet hard genoeg gaan. We trappelen van ongeduld om hier aan het werk te kunnen gaan. We zullen de restauratie op de voet volgen en regelmatig iets van ons laten horen.

Rob Snel en Frans Heessen

Molenpoëzie

Het gedicht met toelichting in deze editie van de rubriek Molenpoëzie verscheen eerder in Molenvriend nr. 19. Omdat er inmiddels al veel nieuwe leden zijn bijgekomen, vond de redactie het de moeite waard om dit artikel nogmaals af te drukken.

Samenspraak tusschen de molen "Zamson" en de sloopers.

de molen spreekt:
Ach mij wat zie ik daar, van verre tot mij komen.
Het lijkt, wel een slooperschaar; ik ben verlangt en schroom.
O, ja zij naderen ras: zij spreken van geweld.
De zamson met zijn kracht moet schielijk neergeveldt.

De sloopers:
Wel Zamson sterken man: gij lijkt wel gans verslagen.
Of 't is omdat gij geen hout voor Edam meer zult zagen.
Houdt moet, ik zal voor u, en voor u goed wel zorgen.
Het zal netjes in een schip, tot het laatste zijn geborgen.

de molen spreekt:
Och mij: moet ik van kant, waar zal ik Zamson heen.
Mijn hart dat ijzer was, wordt brosser als een steen.
Maar of ik langer zucht, dan kan mij toch niet baatte.
Ik zie mij, nu al reeds; van loozen gans verlaten.

De Slooper:
Ja die zijn reeds vooruit, men moet voortgan(g) met U maken.
Dan kunt gij in korten tijd weer aan 't werk geraken.
Want gij zijt veel te goed om langer hier te staan
En dat door U, geen werk meer wordt gedaan.

De molen spreekt.
Wel aan gaat dan U gang; ik beveel mij in U(w) handen.
'T Scheelt mij niet waar ik sta; al moet ik naar verre landen.
Als ik weer aan 't werk zal komen metter haast.
Maak dan maar spoedig voort; ik ben niet meer verbaast.

De sloopers.
Zamson ik ben verblijd: uw antwoord dat is braaf.
Wij zullen U in korten tijd opbouwen in de graaf.
Kom mannen, maakt nu voort, hij is nu gansch tevreden.
Begin nu maar terstond hem ganschelijk te ontleden.

Samson tegen het Fortuin.
Kom prater: ik zeg U voor althoos goeden nacht.
Draag zorg, dat na Uw werk, door niemand wordt gewacht.
Want gij zijt nu alleen, om voor Edam te zagen.
Misschien dat er nog zijn die zich te laat beklagen.

Tot de regeering.
Mijn tijd, die is voorbij, ik moet U gaan verlaten.
Of gij nu om mij treurt, dat kan U toch niet baatte.
Ik ga naar Brabant toe, om daar mijn kracht te toonen
Ik hoop dat de bewooners daar, mijn werk met gunst beloonen.
Vaarwel dan burgerschaar, die mij met gunst beloonden.
Vaarwel dan brave vrouw, die eertijds bij mij woonden.
De schippers zijn reeds daar, om mij van hier te halen.
Ik hoop de zegen Gods, blijft op U nederdalen.

Edam, 4 April 1816

Gedicht gemaakt door Allard Jan Molenaar, geboren 19-1-1780

Conclusies naar aanleiding gedicht

In het boekje "Molens in het land van Cuijk" (1988) vermeldt Robbert Verkerk dat de molen van Gassel oorspronkelijk gebouwd was in 1808 en afkomstig was uit de Zaanstreek, vanwaar hij per vlot vervoerd zou zijn. Zoetmulder ("De Brabantse Molens", 1974) vermeldt, dat de molen bij de gevechten om de vesting van Grave door de Fransen in mei 1814 in brand geschoten zou zijn, en neemt dus aan dat de molen in 1815 herbouwd zou zijn. Robbert Verkerk vond echter dat de molen vrijwel zeker uit 1808 dateert, en nooit werd verwoest of herbouwd. Het belangrijkste is echter, dat de "Bergzicht" een oorspronkelijke, dus niet-verplaatste molen is. De indruk bestaat, dat de bouw van deze molen verwant is aan die van de achtkanten in Rheinland. Toch kan de vermelding van het vervoer per vlot en de Zaanse herkomst van belang zijn, echter niet voor de historie van de "Bergzicht", maar voor die van de zaagmolen. Deze zaagmolen, op grondgebied van Grave, stond op zeer korte afstand van de "Bergzicht" in Gassel.

Uit het gedicht blijkt, dat de molen "Zamson" in Edam gesloopt werd omdat er geen werk meer voor was. De molen was echter nog te goed om nutteloos te blijven staan en was daarom naar Brabant verkocht, waar hij weer opgebouwd zou worden "in de graaf". Vooral het laatste kan beschouwd worden als een sterke aanwijzing dat de molen van Edam herbouwd werd in Grave. Er zijn in Noord-Brabant twee plaatsen waarin Grave voorkomt: behalve Grave zelf is dat 's-Gravenmoer. In deze laatste plaats is echter niets bekend van een molen. Ook kan nog gedacht worden, dat de aanduiding "in de graaf" betrekking heeft op grafelijke bezittingen. Maar na de omwenteling van de Franse Revolutie was de adelstand op zijn retour; er zijn mij geen voorbeelden bekend van grafelijke molens na 1800.

De plaatselijke vrijwilliger en molenkenner Joep Kemper in Edam veronderstelt dat de zaagmolen een bovenkruier was: er is in Edam niets bekend van een paltrok. Ook de naam "Zamson" wijst op een bovenkruier: namen als "Samson" en "Dommekracht" waren gewoonlijk voorbehouden aan de grote bovenkruier-zaagmolens. In de periode 1816 t/m 1818 werden slechts enkele houten bovenkruiers gebouwd in Noord-Brabant: twee in 1817 in Eindhoven (het type is niet geheel zeker) en mogelijk één in 1816 in Den Bosch. Van laatstgenoemde molen is slechts bekend, dat het een volmolen was. Gezien de vereiste ruimte in een volmolen is een achtkante bovenkruier het meest waarschijnlijk. Dat de Edamse zaagmolen als grondzeiler of bergkorenmolen in Eindhoven werd herbouwd, ligt niet voor de hand. Uit het gedicht blijkt

niets van een gedeeltelijke sloop (“tot het laatste zijn geborgen”) of van een functieverandering. Bovendien werd de molen, blijkens het gedicht, per schip vervoerd. De vele watermolens op de Dommel maakten, dat vervoer per schip tot aan Eindhoven geen eenvoudige opgave geweest zal zijn. En noch in Eindhoven, noch in Den Bosch kan verband gelegd worden met de aanduiding “in de graaf”. Het bouwjaar van de zaagmolen van Grave was niet bekend. Wel komt de molen voor op de Topografische en Militaire kaart van ca. 1850. Van enkele andere houten bovenkruiers is slechts bekend, dat ze in het eerste kwart van de negentiende eeuw werden gebouwd.

Er zijn thans in Noord-Brabant 6 molens bekend waar zagen als hoofdfunctie plaatsvond. Het zijn: Veghel, anno 1895, paltrok; Leende, begin 19de eeuw, achtkant, later koren- en pelmolen; Beek (geen gegevens bekend), verdwenen vóór 1900 ; Sint-Michielsgestel, vóór 1825 (geen nadere gegevens bekend); Klundert, achtkant (geen nadere gegevens bekend); Grave.

Voorts dienen vermeld: Tongelre (Eindhoven), koren- en zaagmolen, gebouwd in 1874, “De Rietvink”. Volkel, achtkant op lage stelling, anno 1904, afkomstig uit Borne. Deze molen wordt zowel als koren- en oliemolen als als koren- en zaagmolen vermeld. Ook dit overzicht biedt weinig andere aanknopingspunten dan de molen van Grave. Leende is praktisch niet over water bereikbaar. In Beek (gemeente Beek en Donk), Sint-Michielsgestel en Klundert is, voorzover ik weet, geen relatie met “in de graaf” te leggen.

Het gedicht lijkt er dus op te wijzen, dat de zaagmolen van Grave de voormalige zaagmolen de “Zamson” uit Edam was, verplaatst in 1816 en over het water vervoerd. Mogelijk kan, nu dit gegeven bekend is, nader archiefonderzoek uitsluitsel geven.

Nico Jurgens
23 november 1992

Hackenberger Mühle

Molenmuseum te Saarburg (D)

Tijdens onze vakantie kwamen we terecht in Saarburg, een romantisch oud vestingplaatsje aan je raad het niet… de Saar. 15 kilometer stroomopwaarts van zijn monding in de Moezel en zo’n 30 km onder de oudste stad van Duitsland Trier. Bovenop de bergrug aan de linkeroever van de Saar ligt de ruïne van het eens machtige kasteel van Graaf Siegfried van Luxemburg, gebouwd in 964. Hiervan kun je in het dal prachtig de meanderende Saar tussen de bergen zien stromen. Onder aan de berg ligt het lieflijke stadje. De oude stad Saarburg heeft een middeleeuws stadsbeeld met nauwe steegjes, in barokstijl gebouwde vakwerkhuizen en bonte vissers- en scheepshuizen. Dwars door de stad stroomt het riviertje de Leuk. Dit riviertje loopt dwars over de Buttermarkt en mondt via een 20 meter hoge waterval uit in de Saar. Het gebied in het centrum met verschillende bruggetjes over deze beek noemt men “Saarburgs Klein Venetië”. Vanaf de terrasjes heb je een leuk gezicht over de “Leuk”.Oorspronkelijk stroomde de Leuk om de stad heen. In de 13e eeuw heeft men een begin gemaakt met het inbedden en omleiden van de beek door het vestinkje over de waterval van 20 meter. In de 16e eeuw werd aan de linkerzijde de meer dan 20 meter hoge “Tümpelmauer” gebouwd.

De watermolens
Links aan de waterval van de Leuk is in 1657 door de keurvorst, de aartsbisschop van Trier, een watermolen gebouwd. Dit was een zogenaamde banmolen. Deze molen is sinds enkele jaren in gebruik als stedelijk museum. Dit museum herbergt één van de oudste goed functionerende turbines van Duitsland. Deze turbine voorziet de stad zelfs vandaag de dag nog van elektriciteit. Het museum herbergt tevens historische Saarburgse ambachten, zoals de boekdrukker, leerlooier, schoenmaker, klokkengieter en schipper. Natuurlijk is ook de traditionele aandrijving van de watermolen te bekijken. De historische maalkamer met maalstoelen, de molenraderen en verschillende gebruiksvoorwerpen kunnen bezichtigd worden.

De Hackenberger Mühle
Dit oude molencomplex aan de rechterzijde van de

De watermolens van Saarburg

Leuk heeft zijn oorsprong in de 16e eeuw. Het ontstond in de loop der jaren uit 3 aparte, naast elkaar staande molens in 3 aparte gebouwen.

Deze molens bestonden vroeger uit 3 etages, in de kelder was de aandrijving, op de begane grond bevonden zich de maalkamers en op de zolder het magazijn, de droogruimte en het reinigingsapparaat (Plansichter). Het eerste gebouw werd in 1520–1528 door het leerlooiersgilde gebouwd als runmolen. Hier wordt bij het vermalen van gedroogde eikenschors looi verkregen. Het looizuur is een belangrijke stof bij het verwerken van huiden tot leer. In 1753 bouwde het wevers- en spingilde er een tweede molen bij, de walsmolen. Hier werden weefsels van linnen en lood gewalst om het soepel en houdbaar te maken. In 1755 werd de derde molen gebouwd, de oliemolen. Deze molen was in het bezit van de stad Saarburg. Hier werd uit de gebruikelijke oliehoudende zaden, zoals koolzaad, lijnzaad en zonnepitten olie geslagen die gebruikt werd als lampolie en voor levensmiddelen. In 1884 werd de run- en walsmolen omgebouwd tot graanmolen. In 1894 kocht de familie Hackenberger het graanmolencomplex. In 1929 werd ook de oliemolen aangekocht die in dat jaar uit bedrijf werd genomen. Tot 1974 werd uitsluitend graan gemalen. In dat jaar kwam het “hoge water”, hierdoor raakten de aandrijvingen zwaar beschadigd. Tevens werd om de Saar bevaarbaar te maken het waterpeil 1,60 meter verhoogd. Daardoor stopten de maalwerkzaamheden. De molen leverde bij volle belasting 17 pk, ca. 13 kW. Daarvoor stroomde er 300 liter water per seconde in het rad, met als resultaat een productie van 1000 kg meel per dag. In 1955 werd het geheel als museum ingericht. De gebouwen zijn nog eigendom van de Hackenbergers.

de aandrijving van de watermolen

De kelders
In een ruimte zijn oude gereedschappen van molenaars en boeren te zien die men gebruikte voor het zaaien en oogsten en voor het vervoer naar de molen. In de andere zijn de aandrijvingen te zien, stalen raderen met wit beukenhouten kammen. De energie werd via tandwielen en leren transmissieriemen naar de neusstoel gebracht, waarvandaan de maalstoel en de andere apparaten op de hogere verdiepingen werden aangedreven. De maalstoel weegt 3 ton, hiervoor zijn extra stutten aangebracht. In de kelder kun je door een deurtje de watertoevoergoten instellen en heb je een mooi uitzicht over de waterval en de tegenoverliggende Tümpelmauer.

Begane grond/verdieping
Bij de ingang staat een pelmolen opgesteld zoals bij Jan van Riet op de Korenbloem te Oploo voor het pellen van de spelt (zie vorig nr.). Verder wordt hier verslag gedaan over de keurvorstelijke molen aan de overzijde. Binnen ligt een echte Franse steen (Champagner maalsteen). De steen komt uit de champagnestreek en is samengesteld uit afzonderlijke blokken kwartszandsteen en zoetwaterkwarts en is met vloeibare zwavel aan elkaar verlijmd. Alleen de ligger is aanwezig met daarop de kaar/schuddebak. Vermeld wordt het belletje dat de molenaar waarschuwt als de kaar bijna leeg is, zoals in de molen van Rijkevoort (zie foto). Ook staat er een kneusstoel en een afschietwerk.

In de ruimte ernaast staat een verticale wanmolen die met een ventilator het kaf van het koren scheidt. Ook is er een huifzever, een veredelde buil, te zien die meel scheidt in grofmeel, bloem, zemelen en griesmeel.

Er zijn nog diverse andere apparaten en gereedschappen tentoongesteld en er is voor de molenaar en molenliefhebber nog veel te zien en te lezen.
Maar mij riep de plicht (Gerra), dat het lang genoeg geduurd had en dat het inmiddels weer droog was.
Al met al een leuk uitstapje in leuk stadje aan de Leuk/Saar.

Nadere info: www.saarburg.de

Tekst en foto's: Mari Goossens

Champagner maalsteen (Franse steen) met gedeelte van maalstoel

De molenbiotoop

De Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide

Zoals bij veel korenmolens in dorpen het geval is, zijn er ook bij de Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide in de loop der jaren meer huizen in de omgeving van de molen gekomen. Bij deze molen zijn de huizen in de omgeving gelukkig niet al te hoog, met een typische nokhoogte van 6 tot 8 meter.

Rond de molen vinden we enkele bomen in tuinen in de directe omgeving. De grootste bomen zijn een fikse populier van 25 m hoog op het westen, op 60 meter van de molen. Op het zuidoosten staat een flinke berk van 20 m hoog op 40 meter van de molen.
Bij de restauratie van de molen heeft molenaar Ludger Pauls, tevens bewoner van het woonhuis onder de molen, diverse bomen uit zijn tuin verwijderd. Toch handig wanneer een deel van de molenbiotoop op deze manier onder controle van de molenaar staat!

Voor een molen die lange tijd niet in gebruik was en het zelfs van 1987 tot 2004 zonder wieken heeft moeten stellen, is de biotoop goed te noemen. Nu de molen weer maalvaardig is, is het dus zaak om dit zo te houden. Op het noordoosten wordt op circa 200 meter van de molen een nieuwe wijk gebouwd. Ludger Pauls heeft de toezegging dat er een vrije strook tussen de bebouwing en de molen blijft, om zo de windvang van de molen te garanderen.

Omdat de dorpskerk geen hoge toren heeft, is de molen het hoogste gebouw van Ven-Zelderheide. De molen is dan ook goed te zien vanaf de doorgaande weg, zeker als in de kersttijd de ster in het bovenste end bevestigd is.

Streefsituatie

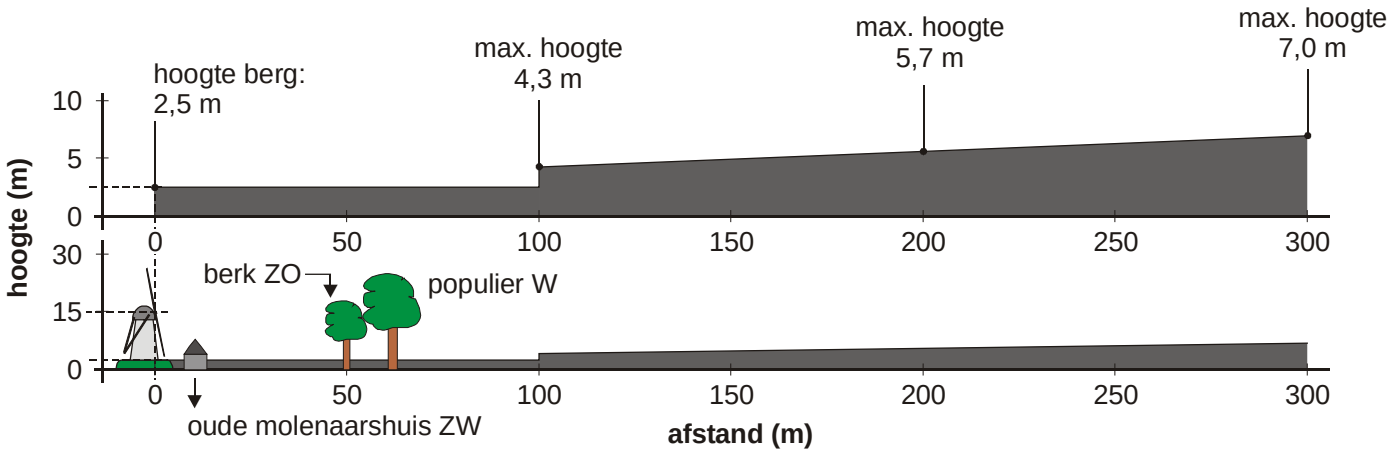

Berekening van de maximale objecthoogte: de molen is een bergmolen met berghoogte 2,5 m.
De askophoogte komt voor deze molen op 15 meter.
Volgens de normen voor ruw terrein is het donkergrijze gebied de toegestane objecthoogte.
Bij de onderste figuur zijn de hoogte- en afstandschaal gelijk en zijn ter illustratie de molen en enkele hoge objecten uit de omgeving aangegeven, bij de bovenste figuur is voor de duidelijkheid de hoogteschaal 3x uitvergroot. De getallen geven de maximale objecthoogte op basis van ruw terrein aan.

Actuele situatie per windrichting

N: de treurwilg links kan door Ludger zelf gesnoeid worden

W: op ca. 60 m van de molen staat een grote populier van 25 m

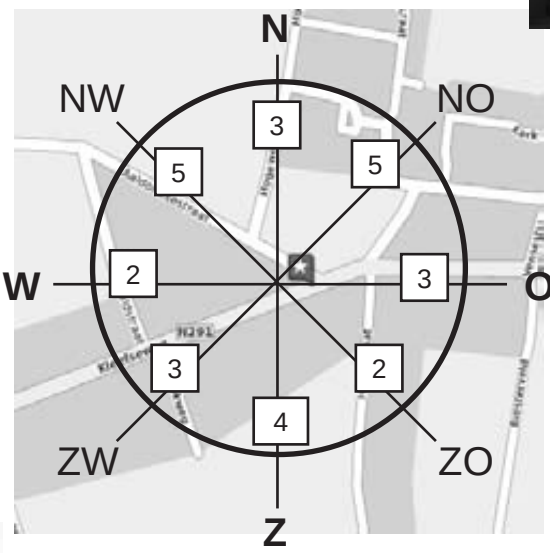

NO: op ca. 200 m wordt een nieuwe wijk gebouwd, maar het deel tot de molen blijft vrij

Beoordeling biotoop:
1 slecht
2 bedenkelijk
3 matig
4 aanvaardbaar
5 goed

ZW: het oude molenaarshuis is 8 m hoog

Eindbeoordeling

De eindbeoordeling voor de biotoop komt uit op matig tot aanvaardbaar (3 tot 4). Rondom de molen staan voor een groot deel huizen, maar deze zijn niet al te hoog. Verder zijn er twee echt grote bomen binnen 100 meter van de molen.

Bij de restauratie is de molen opnieuw uitgerust met het wieksysteem-Van Bussel. De molen kan hierdoor goed draaien en malen.

In het Nederlands Molenbestand (uitgave 1997) werd de biotoop met matig (3) beoordeeld. De toestand van de biotoop is dus ongeveer gelijk gebleven.

Tekst: Mari Goossens en Marko Sturm
Foto's: Mari Goossens

Geslaagd

Vrijdag 26 september 2008 was het dan zover, ik mocht examen doen op de standaardmolen Nieuw Leven te Valburg. Theo van Bergen zou naar mijn huis komen om zo samen verder te rijden naar Valburg. Het was een prachtige dag, 's morgens was het wat mistig geweest maar nu scheen de zon volop. Helaas wat weinig wind 1-2, komende uit het oosten. Ruim op tijd arriveerden we bij de molen en het complete team van molenaars was al druk bezig de molen in orde te brengen voor het examen. De jongens leefden erg mee en hadden allemaal een dagje vrij genomen om het examen bij te kunnen wonen. Fantastische kerels met een fantastische molen. Eerst samen een bakkie drinken, de eerste examinator was ook al gearriveerd, er was gezelligheid maar toch ook een gezonde spanning onder de aanwezigen. Om 11.00 uur was het dan zover, we begonnen op de molen en ik moest, na een stukje kruien, 2 volle voorleggen. Alles verliep volgens plan en al rap vlogen de vragen me om de oren. Door alle praktische inzet van Theo en de vele uurtjes theorie tijdens de opleiding, kon het toch niet anders, dat ik deze vragen goed moest kunnen beantwoorden. Het liep dan ook als een trein en dat gaf me een zeker gevoel. Na een kleine anderhalf uur hadden ze alle vragen gesteld en wist de examencommissie genoeg en moest ik even naar buiten. Alle aanwezigen vroegen natuurlijk nieuwsgierig hoe het was gegaan. Na even buiten te hebben gestaan bij mijn collega's/vrienden mocht ik de uitslag in ontvangst nemen, GESLAAGD.

Dit resultaat heb ik mede te danken aan al die collega's, die er alles aan hebben gedaan om tot dit mooie resultaat te kunnen komen. Jan van Riet, Peter Simons, Jan Leenders, Kees en Tonnie ben ik dan ook erg dankbaar. Hartelijk dank hiervoor, we houden contact.

Mijn speciale dank gaat uit naar Theo van Bergen. Een heel bijzondere en bekwame leermeester, waar

ik veel van heb geleerd. Ik was alweer zijn 32e leerling, die het diploma met succes heeft behaald, iets om even bij stil te staan. Theo hierbij ook voor jou proficiat met het behaalde resultaat en hartelijk dank voor alles wat je voor ons hebt betekend.

Zaterdag ben ik, met mijn vrouw, naar de Maasmolen geweest om voor het eerst en zonder begeleiding als vrijwillig molenaar te kunnen draaien. Het was ook nu weer een prachtige dag met een voorspeld windje 2-3 uit het oosten. De molen moest 180 graden om. Samen met mijn vrouw hebben we deze klus geklaard en zwaar bezweet van dit werk hebben we 4 volle voorgelegd. Nu maar wachten op de beloofde wind. Op een enkel zuchtje na, werd het helemaal niets. Middels veel duwwerk hebben we over de hele middag uiteindelijk, 40 omwentelingen op de teller gekregen. Jammer, ik had zo graag op deze bijzondere dag een flinke klap omwentelingen op de teller willen hebben. Een wat al te rustige start helaas, nou ja rustig, 2 gebroken kruipalen (rot) en een paar kilo lichter was het toch nog een enerverende dag.

Rob Snel

Aan de licht

Jan van Riet

Ik wil me graag aan u voorstellen.
Mijn naam is Jan van Riet, 53 jaar. Getrouwd, 4 kinderen, allemaal studerend, dus dan weet je het wel… Het is belangrijk dat het huisfront achter het molenaarschap staat, want er gaat toch wel een hele berg tijd inzitten. Ik werk al heel lang bij de Belastingdienst. In 1987 ben ik met de opleiding voor molenaar begonnen. Mijn belangstelling voor techniek is altijd al groot geweest en ik vind het nog steeds prachtig dat die oude monumenten na al die jaren nog kunnen functioneren. Tijdens een open dag van de vereniging Molenvrienden in Beugen werd ik meteen enthousiast gemaakt. Ik heb de opleiding gekregen van Theo van Bergen, samen met Frits Harteman en Hans Heijs. Iedere zaterdagmorgen op de Martinusmolen in Beugen en dan vaak nog 's middags door naar De Vooruitgang in Oeffelt. Afwisselend praktijk en theorie. In 1989 heb ik op de Katwijkse Molen examen gedaan.

Als geïmporteerde Oploonaar leerde ik Piet Geenen kennen die molen De Korenbloem in Oploo geregeld liet draaien. De molen was in slechte conditie en al snel maakten we plannen om een restauratie van de grond te krijgen. In 1989 was de molen weer maalvaardig. De watermolen werd niet vergeten en ook hiervoor hebben we een restauratie in 1993 kunnen regelen. Molenstichting Oploo-Wanroij werd opgericht om het beheer van de molens te waarborgen. Sinds de oprichting ben ik secretaris van deze stichting. Als molenaar zit je in de technische commissie en heb je invloed op het onderhoud. Samen met Frits (Harteman) heb ik nog de Korenmolenaarscursus gevolgd in Wageningen.

In 2001 heb ik het examen gedaan voor watergedreven molens op de Bovenste Plasmolen in Plasmolen. De molens van Oploo hebben ook verschillende keren dienst gedaan als examenmolen en het is een mooie ervaring de kandidaten een tijdje te begeleiden. Als zeer gewaardeerde leerling hebben we Jurgen van Stiphout gehad. Maar die had liever een eigen molen, dus die is uitgevlogen. Hoe het met de toekomst moet weet ik nog niet. Wel heel belangrijk vind ik het dat een leerling past bij de beleving van de molens in de Oplose samenleving. Want de molens zijn een trefpunt voor het dorp en als je eens een zaterdag hebt

overgeslagen, krijg je dit zeker te horen. In 2001 ben ik geballoteerd voor het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde als gezel.

Molen De Korenbloem doet mee aan het project Graancirkel te Oploo. Met als basis het product spelt, proberen we een productcirkel op te zetten die uiteindelijk de leefbaarheid enz. in Oploo moet vergroten. Ik moet zeggen dat we nog veel moeten leren maar we zijn op de goede weg. Omdat de geschiedenis van de standerdmolen onzeker was, is een bouwhistorisch onderzoek opgestart en er zijn al verassende resultaten geboekt.

Ik wil u graag eens uitnodigen op de molens van Oploo.

Jan van Riet

Molens in de regio

De Nooitgedacht te Afferden

In oktober is tijdens het draaien het linker voeghout gebroken ter hoogte van het bovenwiel. Hierdoor hebben we enkele weken niet mogen draaien. Inmiddels heeft Harrie Beijk een noodreparatie uitgevoerd zodat we weer kunnen draaien. Volgend voorjaar zal een permanente reparatie uitgevoerd worden.
We hebben afgelopen zomer veel bezoekers op de molen gehad. Dit komt mede door de reclame welke wij d.m.v. platen met hierop foto's met de vaste openingstijden van de gezamelijke molens in Afferden, Heijen en Gennep hebben bezorgd op alle campings, mini-campings en vakantieparken in deze omgeving.
We hebben ook een werkbank onder in de molen opgesteld. Deze was overcompleet bij Harrie Beijk.

De Martinus te Beugen

Op 14 september jl. werd het 140-jarig bestaan van de Martinus gevierd. Het was een zeer geslaagd feest dat door velen werd bezocht. Zie hiervoor ook het artikel elders in dit nummer.
De molenaars Frits Harteman en Hans Heijs ontvingen van de burgemeester van Boxmeer ieder de Speld van Verdienste van de gemeente Boxmeer.

Afgezien van het sporen van het bovenwiel door de firma Beijk zijn er verder geen bijzonderheden over de molen te vermelden.

De Jan van Cuijk te Cuijk

Wat betreft korenmolen Jan van Cuijk valt er "nog" weinig te melden.
Afgelopen maand zijn de molenaars in gesprek getreden met de diverse afdelingshoofden van de gemeente Cuijk. Met deze heren is de onderhoudstoestand en de toekomst van de molen besproken. Gezien de vele werkzaamheden die nog moeten gaan gebeuren kan wel gemeld worden dat het komend jaar de hele molen geschilderd zal worden. In overleg met de molenaars en de eigenaar is besloten om de oude kleurstelling van 1942 weer aan te brengen op de molen. De gemeente zal hiervoor een monumentenvergunning aanvragen. Onlangs is de dakconstructie van het pakhuis voorzien van een stalen balk met ondersteuningsstempels. Door het wegrotten van de dragende kozijnconstructie is het dak enkele centimeters gezakt met als gevolg scheuren in de muren. Ook het vervangen van de deuren en kozijnen zal zo snel mogelijk uitgevoerd gaan worden. De betonnen dakconstructie heeft een hoge prioriteit, het betonrot zal ook spoedig aangepakt moeten worden. In januari 2009 zal de eigenaar weer met de molenaars rond de tafel gaan zitten en de onderhoudsplannen voor 2009 bespreken. In 2010 bestaat de molen 150 jaar. De gemeente wil met een versnelde procedure de molen dan geheel gerestaureerd hebben. De geschatte kosten voor de gehele restauratie bedragen een slordige € 250.000,-.

De Bergzicht te Gassel

Hier is niet echt iets te melden. Jan is bezig offertes op te vragen om de kap en een paar velden opnieuw van riet te voorzien. Tevens gaat hij met de gemeente weer eens in gesprek om de hei weer in zijn oude staat terug te krijgen. Het gedeelte dat een paar jaar geleden gekapt is begint weer behoorlijk uit te lopen en moet nodig weer onderhouden worden.

De Reus te Gennep

We zijn nu de laatste voorzieningen aan het treffen om deze molen ARBO-proof te maken. De klussen die we nog moeten doen is het afmaken van het bouwstalen roosterluik over het trapgat van de kapzolder. Hierdoor kunnen bezoekers de kapzolder bekijken zonder dat ze er op komen. Verder moeten we nog een trapleuning maken bij de buitentrap.
Ook hier meer bezoekers door de gezamenlijke reclame met de molens te Afferden en Heijen.

De Gerarda te Heijen

Ook hier veel bezoekers gehad door de extra reclame op campings, mini-campings en vakantieparken in deze omgeving.
Het is een groot succes om reclame te maken voor de gezamenlijke molens in Heijen, Afferden en Gennep met daarop de vaste openingstijden en foto's van de molens.
Verder geen bijzonderheden.

De Lindense stellingmolen te Katwijk

Het is ruim eenentwintig jaar geleden dat de molen voor het laatst is gerestaureerd. Dat is nu goed te mer-

ken, er wordt nu veel tijd besteed aan reparatieklussen waardoor er minder wordt gedraaid. Op dit moment zijn we bezig met het uitstukken van de rotte plekken in de windborden en de voorzomen. In het voorjaar zullen we wel weer kunnen draaien.

De Vooruitgang te Oeffelt

Frans Heessen en Rob Snel zijn geslaagd voor het examen vrijwillige molenaar. Zij draaien op de molen van de gemeente Heumen (Gelderland). Bij de toelatingsexamens in het voorjaar zullen Jos van der Heyden, Ad van Summeren en Bart Tonies deelnemen.

De vrijwilligers van de molen van Oeffelt hebben meegedaan aan de uitgeschreven wedstrijd van de Rabobank in het kader van het fonds van maatschappelijke betrokkenheid.
Op de ledenvergadering werd een bedrag van € 1800,- toegekend, dat besteed zal worden aan nieuwe zeilen voor de molen.

De Korenbloem te Oploo

In het laatste rapport van de Monumentenwacht staan nogal wat opmerkingen over de ARBO. Het blijft echter lastig om van een grondzeiler en dan ook nog eens een standerdmolen een geheel veilige molen te maken en de molen toch zijn authentieke uiterlijk te laten behouden.
Over het bouwhistorisch onderzoek valt (nog) niets naders te melden. Te zijner tijd zal het resultaat officieel gepresenteerd worden.

Naar de nieuwe hygiënecode proberen we de nog flinke voorraad spelt te verwerken en wat lastiger is, aan de man te brengen. De familie is aan het proefslapen met de speltkussens die van het overgebleven kaf worden gemaakt.
We wachten nog op een onderhoudsbeurt en van zwaar kruien word je in de winter lekker warm.

De watermolen te Oploo

Het kunstwerk in de molenkolk heeft de novemberwind niet weerstaan. Toen ook nog eens de molenkolk werd geschoond is het helemaal beschadigd. Niet iedereen is daar ongelukkig over!!!
Het dak moet nog worden vernieuwd. Tegelijkertijd zal dan het voegwerk en stucwerk worden gerepareerd.

De bij de watermolen geplande bouw van de graanschuur als onderkomen voor de heemkundevereniging ligt nog steeds stil vanwege een zeer hardnekkige bezwaarmaker.
Een werkgroep is nu al weer bezig met de Tôntjesdag op het einde van de zomervakantie. Bij de watermolen zal, naast de vertrouwde activiteiten, brood worden gebakken met een veldoven.
De molenstichting blijft op zoek naar een opvolger die te zijner tijd het stokje van Piet over kan nemen.

De Luctor et Emergo te Rijkevoort

Van Hans Titulaer hadden we na het scherpen van de steen nog een paar adviezen gekregen om e.e.a. aan het maalwerk nog te verbeteren. Hierop hebben we

De oude en nieuwe klapspaan van de Luctor et Emergo

een kram in de muur aangebracht om het staakijzer als het uitgelicht is beter te bevestigen. Verder is op de rijn een kogel geplaatst waarop het staakijzer een beetje kantelt en de steen lichter uit het werk gezet kan worden. Hierdoor komen er minder krachten op de afdichtingbus van de bolspil bij het uit zijn werk zetten. Ook de wiggen van de vonderbalk waren te klein en zaten scheef. Deze zijn dus vernieuwd. Tijdens bezoek, toen we wat wilden malen, brak de klikspaan van de kaar af , hij was te veel uitgewoond door de houtworm. Inmiddels is de klikspaan vervangen door een nieuwe. In de kruibok zijn een paar nieuwe gaten geboord zodat hij beter vast te zetten is en de kruikettingen onder voldoende spanning komen te staan.

We hebben de risico-inventarisatie opgesteld en een begin gemaakt met de implementatie, zoals veiligheidsinstructies voor bezoek aan de molen.
We hebben wat groepen op de molen kunnen ontvangen: een volleybalclub uit Rijkevoort die onze naam “Luctor” voeren en twee schoolklassen van de Schelven uit Boxmeer.

We hebben in deze periode niet veel gedraaid omdat Paul druk aan het bouwen is (hij zit onder de pannen) en ik afwezig was vanwege vakanties. De kerstversiering hangt er weer in. Ook vanaf deze plaats wens ik allen een gelukkig en voorspoedig 2009 in goede gezondheid.

MG

De Heimolen te Sint-Hubert

Van de Heimolen is te berichten dat inmiddels de aanbesteding van de eerste restauratiewerkzaamheden is gebeurd. Harrie Beijk zal waarschijnlijk in februari beginnen met het herstellen van de zolderbalken. Omdat de balken worden aangegoten met epoxyhars is men ook afhankelijk van de temperatuur, het mag namelijk niet te koud zijn. Dit zal een flinke klus zijn omdat boven deze balken het een en het ander verwijderd moet worden. Ook is het de bedoeling dat in eerste termijn ook een hekwerk om de belt geplaatst gaat worden. We hopen dat het verlenen van de aangevraagde subsidies geen vertraging oploopt, want dan gaat de rest van het voorgenomen restauratiewerk ook naar achteren. De volgende zaken staan ook hoog op de restauratie- en vervangingslijst: potroe + voorzoom, voegwerk, kleedhout, schilderwerk, kruipalen en de vang. Je ziet het: er is nog volop te doen. Ook begint er schot in de zaak te komen betreffende: verzekeringen, RI&E, aanstellingscontracten en het onderhoud van het terrein. Vanuit de Heimolen nog de beste wensen voor 2009.

De Rust na Arbeid te Ven-Zelderheide

Over deze molen vallen geen bijzonderheden te melden.

De Hamse Molen te Wanroij

Op 22 november 2008 zijn tijdens een flinke bui van het bovenste end de hele voorzoom en de borden eraf gewaaid. Jan Selten heeft een nog vastzittend deel eraf laten halen door de brandweer i.v.m. de veiligheid.
Het losraken is voor een groot gedeelte veroorzaakt door gladde rvs-spijkers, die niet vastroesten in het hout. Verder gaat alles z’n gangetje.

Molenaars Jan en Jos wensen ieder een goed draaiend 2009.

Mari Goossens en Marko Sturm

(advertentie)

bol
accountants teamplayers

Boxmeer
Spoorstraat 73, 5831 CK Boxmeer
Postbus 142, 5830 AC Boxmeer
T: (0485) 56 12 00
F: (0485) 56 12 05
E: info@bolaccounts.nl
I: www.bolaccounts.nl
Ook gevestigd in Schijndel en Venray

persoonlijk professioneel prestatiegericht

(advertentie)

BEIJK
molenmakers
houtrestaurateurs

Beijk Molenbouw BV
Rimpelt 15a
5851 EK AFFERDEN
tel. 0485-531910
fax 0485-532305

(advertentie)

Als je vooruit wilt in de veehouderij,
kom dan eens met Hendrix praten.

Natuurlijk moet uw voerleverancier verstand hebben van voer. Maar hij moet ook met verstand van zaken kunnen meepraten over huisvesting, gezondheid, bedrijfsontwikkeling en milieu. Want uw bedrijfsresultaten hangen van veel meer af dan van voer alleen.
De Legpluimveegroep durft verder te kijken dan het voer dat zij leveren. Zij hebben een praktische kijk op hoe je een boerenbedrijf gezond kunt houden, nu én in de toekomst. Dat wordt des te belangrijker nu het er steeds meer om draait om de kosten te beheersen.

Hendrix

Legpluimveegroep
Hoofdstraat 4
6598 AD Heijen
telefoon 0485-490777

a nutreco company